

Κι αν όντως μια κρίση του Ασφαλιστικού ξαναβρίσκεται στον ορίζοντα;

Ekdoseiskerkyra.gr, 09/03/2026

Η εικόνα που δόθηκε για να περιγράψει την σημερινή κατάσταση του συνταξιοδοτικού σκέλους του Ασφαλιστικού – του κεντρικού προβλήματος μπροστά στο οποίο δείλιασε η Κυβέρνηση Σημίτη το 2001 όταν εγκατέλειψε τον προτεινόμενο Νόμο Γιαννίση προτού καν φθάσει στην Βουλή, του προβλήματος εκείνου που απετέλεσε τελικά τον κύριο συντελεστή της δημοσιονομικής εκτροπής η οποία μας «χάρισε» την κρίση του χρέους, την Τρόικα, τα Μνημόνια, τις βίαιες περικοπές μισθών και συντάξεων – σοκάρει. Θάπρεπε και να αφυπνίζει.

Δείτε: «Παρά την βίαιη περικοπή των συντάξεων την περασμένη δεκαετία, η Ελλάδα παραμένει μεταξύ των 3 ευρωπαϊκών χωρών με την υψηλότερη δημόσια δαπάνη σε σχέση με το ΑΕΠ» (περίπου η μισή δαπάνη για συντάξεις προέρχεται από τον φορολογούμενο). Προσδεθείτε, και συνεχίστε την ανάγνωση: «Ταυτόχρονα, οι γεννήσεις έχουν μειωθεί στο ήμισυ της προ κρίσης περιόδου». Οπότε... «το υπάρχον διανεμητικό σύστημα δύσκολα θα παραμείνει βιώσιμο [...] όσο αυξάνεται ο λόγος συνταξιούχων προς ασφαλισμένους, η επίτευξη βιωσιμότητας θα γίνεται εις βάρος της επάρκειας των συντάξεων».

Διαβάστε όμως και μιαν άλλη διατύπωση, η οποία βασίζεται στην διαπίστωση ότι το «βαρύτερο διανεμητικό σύστημα είναι έξω από την λογική της εποχής [...] και η βιωσιμότητά του σε μεγάλο βαθμό επίπλαστη». Η διάχυτη άρνηση να αντικρύσουμε «την πραγματικότητα της βαριάς ασθένειας του συστήματος, θα οδηγήσει με μαθηματική βεβαιότητα σε μιαν ακόμη δημοσιονομική κρίση όχι στο απώτατο μέλλον, αλλά ίσως στην επόμενη δεκαετία».

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση παρουσίασης του νέου policy paper

Η πρώτη ομοβροντία διατυπώσεων ανήκει στην **Μιράντα Ξαφά**, συντάκτρια policy paper με τίτλο «Μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού 2.0: Οικοδόμηση ενός βιώσιμου συνταξιοδοτικού συστήματος για την Ελλάδα», που την πρωτοβουλία του πήρε το Ινστιτούτο Δημοσιονομικών και Οικονομικών Μελετών/ΙΔΟΜ. Η δεύτερη στον **Τάσο Αβραντίνη**,

Πρόεδρο του ΙΔΟΜ. Το γεγονός ότι οι θέσεις αυτές και οι προτάσεις του policy paper – συρρίκνωση του δημόσιου διανεμητικού συστήματος («πρώτος πυλώνας») και πολύ μεγαλύτερη ανάπτυξη των κεφαλαιοποιητικών πυλώνων/» χρηματοοικονομική εκπαίδευση των πολιτών» ώστε αυτοί να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις για τον συνταξιοδοτικό προγραμματισμό τους/συνειδητοποίηση ότι οι κατά καιρούς παραμετρικές αλλαγές μόνον προσωρινά βοηθούν το σύστημα/αποδοχή ότι η μεταναστευτική πολιτική μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού – προέρχονται από την **Μιράντα Ξαφά** και τον **Γιώργο Μήτρο**, που αμφότεροι ανάγονται στην νεοφιλελεύθερη προσέγγιση (μιας, είναι αλήθεια, αγνότερης πολιτικής εποχής Στέφανου Μάνου) το δε ΙΔΟΜ αυτοπροσδιορίζεται ως

ανεξάρτητος/μη-κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο «την προαγωγή της οικονομικής παιδείας και την διεξαγωγή τεκμηριωμένων ερευνών οικονομικού περιεχομένου [ώστε οι πολίτες] να συμμετέχουν ενεργά στην λήψη ενημερωμένων αποφάσεων», θα νομιμοποιούσαν μια επιφυλακτικότητα για σχετική μονομέρεια στην ανάλυση. Όπως κάποια επιφυλακτικότητα θα μπορούσε να προξενήσει και το γεγονός ότι στην σύνταξη του policy paper του ΙΔΟΜ προσήλθε ενισχυτικά και η ΕΛΕΤΕΑ/Ένωση Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, δηλαδή ο επιχειρηματικός πυρήνας του «δεύτερου πυλώνα».

Μιράντα Ξαφά

Πλην όμως... τα στοιχεία είναι στοιχεία. Και η εικόνα που βγαίνει από το policy paper δείχνει όντως προς μια κατεύθυνση επωαζόμενου προβλήματος. Μεγάλου προβλήματος, δε. Τα διαγράμματα Ευρωπαϊκής σύγκρισης της συνταξιοδοτικής δαπάνης (από EUROSTAT) και εκείνα για τις γεννήσεις/θανάτους στο διάστημα 1974-2024 (από ΕΛΣΤΑΤ: ζαλιστική η επιδείνωση μετά το 2010 με

τις γεννήσεις σχεδόν στο μισό των θανάτων) δεν επιτρέπουν επανάπαυση. Όπως και η καταγραφή του γεγονότος ότι το 95% των συνταξιοδοτικών παροχών προέρχονται στην σημερινή Ελλάδα από το Κράτος (υποχρεωτική δημόσια Κοινωνική Ασφάλιση), ενώ μόλις το 5% από την Επαγγελματική Ασφάλιση ή την Ιδιωτική Ασφάλιση.

Ήδη από το 1994, η Παγκόσμια Τράπεζα στην Έκθεση «Averting the Old Age Crisis» εισήγαγε στην δημόσια συζήτηση – και εγκατέστησε στην δημόσια πολιτική – το σύστημα των «τριών πυλώνων». Όπου ο πρώτος – δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση – παρέχει ένα δίκτυο ασφαλείας, ο δεύτερος λειτουργεί κεφαλαιοποιητικά και ο τρίτος αφορά πλήρεις προαιρετικές ατομικές επιλογές. Στην συνέχεια – το 2005, όταν εμείς πλέον είχαμε αγκαλιαστεί με την αδράνεια στο Ασφαλιστικό και πορευόμασταν στα βράχια – η Παγκόσμια Τράπεζα προσέθεσε στο σχήμα των τριών πυλώνων τον λεγόμενο «μηδενικό πυλώνα» που περιλαμβάνει μια μη-ανταποδοτική κοινωνική σύνταξη που προέρχεται από τα φορολογικά έσοδα ως ένα απόλυτο μίνιμουμ ασφαλείας (αυτή είναι στην Ελλάδα σημαντική: είναι δε η «εθνική σύνταξη» που την μάθαμε κυρίως επί Τρόικας), αλλά και έναν «τέταρτο πυλώνα» που στηρίζει με μη-οικονομικά μέτρα όπως π.χ. με πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη ή βοήθεια κατοικίας (και εδώ, σημαντική η διάσταση για την Ελλάδα).

Εν συνεχεία το policy paper του ΙΔΟΜ ανατέμνει διαδοχικές παρεμβάσεις επί Μνημονίων – με «σύστημα νοητής κεφαλαιοποίησης» το 2012, Νόμο Κατρούγκαλου με ενοποίηση ΕΦΚΑ το 2016 – εν συνεχεία Νόμο Βρούτση το 2020, δημιουργία του ΤΕΚΑ/ενιαίας επικουρικής κεφαλαιοποιητικής ασφάλισης με ατομικούς λογαριασμούς για τους νεοεισερχόμενους, Νόμο Τσακλόγλου το 2021, προώθηση των Επαγγελματικών Ταμείων το 2023. Ενώ καταγράφει και πρόσφατες εξαγγελίες – και (ρητώς αναφερόμενες...) παραλείψεις – της Κυβέρνησης. Στις τελευταίες συναντά κανείς, π.χ., την πανσπερμία διαφορετικών επιδομάτων Ταμείων παρά την υποτιθέμενη ενοποίηση στον ΕΦΚΑ, ή πάλι το μετέωρο βήμα της σύνδεσης των ορίων ηλικίας με το προσδόκιμο ζωής (που μετατέθηκε αισίως για μετά το 2030, άρα μετά από τις εκλογές!...). Ομοίως την συνεχιζόμενη μετά σχεδόν 30 χρόνια άμεση επιδότηση

των συντάξεων ΔΕΗ από τον προϋπολογισμό, ή τις καταχρήσεις στην είσπραξη εθνικής σύνταξης.

Πέραν αυτών, καταγράφονται τα – εξόχως αποκαρδιωτικά – συγκριτικά στοιχεία για την συνταξιοδοτική αποταμίευση των ελληνικών νοικοκυριών, με την Ελλάδα στα σχετικά ιστογράμματα στον πάτο, σχεδόν να μην διακρίνεται. Αν δε, δει κανείς αναλυτικά τα ποσοστά του ΑΕΠ που αποτελούν τα αποθεματικά των Επαγγελματικών Ταμείων από την μια, τα ασφαλιστικά συμβόλαια από την άλλη, τα δεύτερα συγκροτούν το μόνο υπολογίσιμο μέγεθος (4,1%), σε σύγκριση με τα Επαγγελματικά Ταμεία (1,1%) ή τα ομαδικά ασφαλιστήρια (0,9%).

Μετά και από την υπέρπτηση των «χαμένων ευκαιριών» του Ασφαλιστικού μετά την κρίση, δηλαδή του νόμου του 2017 που θα ρύθμιζε/προσγείωνε στην πραγματικότητα τις συντάξεις «με προσωπική διαφορά» (καταργήθηκε την παραμονή εκλογών, φυσικά), των προτάσεων Πλ. Τήνιου/Μιλτ. Νεκτάριου για πλήρη μετάβαση σε κεφαλαιοποιητικό σύστημα και την μη-υπαγωγή του ΤΕΚΑ (όταν τελικά δημιουργήθηκε) στο δημόσιο τομέα, το policy paper προχωρεί στις προτάσεις πολιτικής που ήδη καταγράψαμε, με κεντρική πρόθεση «δόκιμο συνδυασμό δυο πυλώνων: ενός δημόσιου προνοιακού και ενός κεφαλαιοποιητικού». Ο πρώτος πυλώνας θα συνέχιζε να καλύπτει όσους ασφαλισμένους είναι στο μέσο του επαγγελματικού τους βίου (45 ετών και άνω), ο δεύτερος τους κάτω των 45. Αυτοί, θα μπορούσαν να πάρουν πίσω τις εισφορές που έχουν ήδη καταβάλει για κύρια και επικουρική ασφάλιση και να αναζητήσουν κάλυψη από τον δεύτερο και τρίτο πυλώνα είτε με δημόσια, είτε με ιδιωτική διαχείριση. (Εκεί είναι που η διάσταση της στοιχειώδους οικονομικής παιδείας έρχεται να εγκατασταθεί στην μέση των πραγμάτων – όθεν ΙΔΟΜ! Αλλά και η ατομική ευθύνη, καθοριστικά – όθεν το σαφές ιδεολογικό πρόταγμα του εγχειρήματος). Ρόλο, ιδίως στον ορισμό των ασφαλιστικών εισφορών, θα έπαιζε η διαπραγμάτευση μεταξύ κοινωνικών εταίρων. (Εδώ, πάλιν ιδεολογικό ζήτημα αλλά και... κάποια θέματα αξιοπιστίας, εκεί που βρισκόμαστε).

Ο χρονικός ορίζοντας προκειμένου να ισορροπήσει κάτι τέτοιο υπολογίζεται να είναι το 2050. Το ετήσιο κόστος για το Δημόσιο θα έχει πάει πίσω από το σημερινό 14% σε κάτι σαν 8% του ΑΕΠ – ενώ το σωρευτικό κόστος προσαρμογής υπολογίζεται σε 36 δις ευρώ. Θα μπορούσε ένα τέτοιο σχήμα να προχωρήσει: Ρεαλιστικά, με δεδομένο το σημερινό πολιτικό σύστημα, η απάντηση είναι «όχι».

Οι ίδιοι οι συντάκτες το βλέπουν, γι' αυτό και φέρνουν στην συζήτηση τα συσσωρευμένα κεφάλαια τάξεως 20 δις ευρώ του ΑΚΑΓΕ – του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (του 2008) – ή και των ελπιζόμενων κερδών από τις έρευνες υδρογονανθράκων/Νόμου Μανιάτη (του 2011, αλλά... σήμερα το πρώτο βήμα).

Όμως και το ότι επιχειρείται να ανοίξει μια τέτοια συζήτηση, δεν είναι και λίγο...